הלכה · משנה תורה · מפרשים · קונטרס תשובה מיראה · ספר עבודה

קונטרס תשובה מיראה על משנה תורה, הלכות מעילה

רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים [האדר"ת]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קונטרס תשובה מיראה על משנה תורה, הלכות מעילה

רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים [האדר"ת]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קונטרס-תשובה-מיראה-על-משנה-תורה-הלכות-מעילה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ז 4
פרק ו 7
הלכה ה 7
הלכה ז 7
פרק ז 7
הלכה ח 7

פרק א

הלכה ז

כל קדשי מזבח אסורים בגיזה ועבודה וכו', והגוזז וכו' לוקה מן התורה, ויראה לי שאינו לוקה עד שיגזוז כדי רוחב הסיט לא יהא זה חמור משבת. קשה לי דבבכורות כ"ה א', פריך וסבר ר' יוסי בן המשולם דבר שאין מתכוין מותר והתניא שתי שערות עיקרן מאדים וראשן משחיר גוזז במספרים ואינו חושש, והרי כתב החכם צבי בתשובה דאין חצי שיעור אסור אלא במאכלות אסורות אבל בשאר איסורים משום חזי לאיצטרופי לחוד לא נאסר ח"ש, וא"כ לא פריך מידי לדעת רבינו דהלאו רק כשיגזוז מלא הסיט, דא"כ בשתי שערות ליכא רק חצי שיעור ומותר לגמרי מן התורה.

ובאמת בזה גופא מספקא לי אם אסור בכה"ג שאינו גוזזו לגמרי רק חצי השערות ולא מעיקרן, אלא די"ל דכיון דגזיזה הוא עיקרו בצמר א"כ ודאי שאינו עוקרו מעיקרן. ובמקום אחר חקרתי בזה בס"ד לענין לא יקרחו קרחה דבתולש שתי שערות עובר בלאו ובאחת משום חצי שיעור, ועי' יו"ד סי' ק"פ, אם תולש חצי שערה בארכה אם שייך לאסור משום חצי שיעור ומוכח מזה דלא כהחכם צבי שהביא המל"מ פי"ח משבת.

ועי' בתוס' ר"ע איגר יו"ד ס"ס ק"פ שכתב בשם לקוטי חכם צבי דבשערה אחת כשתולשה אסור משום חצי שיעור ולפי הנראה תבריה לגזיזיה, וצ"ע בגוף דברי החכם צבי שם ושם.

ונ"ל דאם נאסור משום חצי שיעור יהא מקור למש"כ הפוסקים בכמה מקומות דגם באיסור דרבנן אסור חצי שיעור ומעודי תמוה לי דמנ"ל הא ואנה נמצא זה בדברי חז"ל דגם בדרבנן אסור חצי שיעור, דלמא לא אמרינן כן רק בדאורייתא אבל בדרבנן הו"ל כמו גזירה לגזירה, ולהאמור אתי שפיר דשם מסיק דר' יוסי בן המשולם מקיל בפרה משום דקדשי בדק הבית ואינה אסורה בגזירה ועבודה רק מדרבנן, והדר פריך והאיכא איסורא דרבנן א"כ משמע דגם דבדרבנן אסור חצי שיעור כמו בדאורייתא מדפריך הכי, והיינו כשיטת הר"מ ז"ל דהלאו על כדי רוחב הסיט, כל שבפחות מזה הו"ל רק חצי שיעור. ועכ"פ קשה טובא מזה על דברי החכם צבי עיי"ש היטב.

ונ"ל לחדש בזה עפ"ד רש"י פסחים מ"ו א', וביצה כ"ז ב', דאסור ליתן לבהמה תרומה טמאה לאוכלה ביו"ט משום דכיון דרחמנא אחשבה לביעור באכילתה הו"ל מלאכה עיי"ש [1] א"כ י"ל נמי דנהי דאין לאו בגזיזה רק עד שיגזוז כמלא רוחב הסיט, מ"מ זהו

[1] ובאמת ענין סברת אחשביה שכתב רש"י ז"ל ותוס' פקפקו בזה מצינו כה"ג בשלהי עירובין דבל תוסיף משווי ליה כמשאוי עיי"ש ברש"י צ"ה ב', ויש להקשות לרש"י ז"ל מהא דשקלי וטרי ביבמות ו' ב', דרציחה לא דוחה שבת

בכל הקדשים אבל בפרה אדומה דכשנמצא בה שתי שערות שחורות פוסלות אותה, א"כ הגיזה הזאת מכשרת אותה ועושה אותה כשרה להקרבה ואם לא פסולה, וא"כ י"ל דגיזת שתי השערות חשובות כגיזת רוחב הסיט, ולכן בכה"ג היה לוקה שפיר אם לא שפרה אדומה קדשי בדק הבית, א"כ להס"ד דפרה אדומה קדשי מזבח פריך שפיר בלאו גמור משום גוזז ולא משום חצי שיעור ולפ"ז אין ראיה לאיסור דרבנן דחצי שיעור אסור, די"ל מהאי טעמא משום דרחמנא אחשביה.

ובאמת הוא תלמוד ערוך בשבת צ"ד ב', דהמלקט לבנות מתוך שחורות בשבת חייב גם באחת ומשום שבת אף דבשבת צריך דוקא שתי שערות, מ"מ הואיל וחייב משום לא ילבש גבר גם באחת, גם לענין שבת חייב משום גוזז באחת והרי היא ממש כהך דהכא, אלא שיש לחלק דשם לענין לאוין והכא לענין הכשר הפרה, הא לא דמי רק לדברי רש"י דמשום אחשבה הוא דחייב.

ולכאורה קשה לי דלא פריך בבכורות שם מידי, דיש לפרש כונת ר' יוסי בן המשולם, לענין זה, דהא קיי"ל דשתי שערות שחורות פוסלות בפרה, וא"כ זה שאמר דאם עיקרן מאדים אף שראשן משחיר מ"מ אין חשש בכך ואינה נפסלת אם גוזז ראשן השחורות דבכה"ג מיקרא שפיר אדומה וכשרה, אך לגירסת התוס' להיפך דאם ראשן מאדים ועיקרן משחיר הוא שגוזז ולרבותא נקט דאע"פ שכולה אדומה מבחוץ מ"מ צריך לגזוז אותם עפ"ז פריך שפיר, וצ"ל לרש"י ז"ל דא"כ היה לו לומר "וכשרה" ולא אינו חושש, ולכאורה לגירסא זו י"ל דאינה פסולה מצד הדין, וא"כ לא שייך סברתנו דאחשבה להך גיזה כיון דכשרה היא.

ובאמת איני מבין בעיקר הא שצריך גזיזה כלל היכא שאין כל השערות שחורות, דהא קיי"ל שתי שערות שחורות פוסלות בפרה הלכה למשה מסיני, א"כ י"ל דדוקא כשכל השערות כולן הן שחורות אבל אם מקצתן אדומות לא חיישינן להו וא"כ מ"ט צריכין גזיזה, ואולי י"ל להיפוך דההלכה למשה מסיני דאפי' מקצת ב' שערות שחורות פוסלות, אלא דזה אינו דהא תנן בפרה פ"ב דהכל הולך אחר העיקר וכה"ג בסוף פ"ק דמכות, ועי' נזיר ל"א ב', ובכמה מקומות דשחור אדום הוא אלא שלקה א"כ י"ל דגם השחורות הם

עיי"ש דמצרכינן קראי להכי, ומזה למדנו למקלקל בהבערה מדגלי רחמנא בב' כתובים עיי"ש, והרי לרש"י ז"ל י"ל בפשיטות דאפי' תימא דאין שום מלאכה כלל ברציחה מ"מ אסור משום דרחמנא אחשביה דמה בין האכלת תרומה טמאה לבהמה להריגת נפש בשבת דשניהם אינה מלאכה ומ"מ רחמנא אחשביה למצותן והו"ל מלאכה, וא"כ ל"ל השקליא וטריא בזה ולהצריך קרא דאסור ושהוא חייב משום מקלקל וכי נאמר דמאכל בהמה שאינו מקלקל היא חשובה יותר למלאכה משום מצותה ממה שמקיימין בי"ד מצות ובערת הרע מקרבך ומצות מלקות, וא"כ קשה טובא מנ"ל דבעלמא מקלקל בהבערה שלא במקום מצוה חייב. - הערת המו"ל בן הגאון המחבר זצ"ל.

מתחילה אדומות. ועי' תוס' על התורה ריש פרשת חוקת שהקשו על מה שאמרו בספרי, אדומה תמימה שתהא תמימה באדמימות שאם היו בה ב' שערות שחורות פסולה, קרא ל"ל הא הלכה למשה מסיני דב' שחורות פוסלות בה עיי"ש היטב, ולהאמור יתכן שתמימה באדמימות דקאמר היינו שתהא כולה אדומה ולא גם מקצת השערות שחורות ומהלכה למשה מסיני לא היינו יודעים רק שכל השערות יהיו שחורות. ואיך שהוא נמצא פלוגתא בין רש"י ותוס' לרש"י בראשן מאדים פסולה ולתוס' מהני גזיזה, ולתוס' בעיקרן מאדים א"צ גזיזה, והר"מ כתב בשניהם שגוזז וצ"ע קצת.

ומצאתי בס' מנחת חינוך שהקשה להחכם צבי דמאי פריך בחולין קל"ה א', טעמא דכתב צאנך ולא צאן הקדש והא תיפו"ל דלאו בני גיזה נינהו, ודלמא מיירי שגזזו כמה אנשים ולא הגיע השיעור לכל אחד כדי רוחב הסיט וא"כ מותר לגמרי מן התורה, ועוד הקשה על רבינו ז"ל מאי ענין שבת לגיזה זו, בשבת מלאכת מחשבת אסר תורה על כן בפחות מכשיעור פטור משא"כ בגיזת קדשים י"ל דכל שהוא אסור, ותו דה"נ נימא בעבודה דקדשים כן ועיי"ש, ושם הקשה עוד דהו"ל למימר בחולין שם כשגזז עכו"ם דמשום גיזה ליכא מה"ת דהו"ל שבות. ונ"ל פשוט לישב הכל שי"ל קצת כעין טעמא דקרא דהתורה חששה שלא יגזוז ואז יהנה מן הקדשים וימעול בקדשי מזבח, וא"כ י"ל דאינו אסור רק בגיזה הראויה ליהנות ממנה כמו בשבת, וכיון שבשבת אינו חייב משום דהוא שיעור קטן גם בכאן פטור, ואם נפשך לומר לסתור בזה, מהא דקדשי בדק הבית יש בהם ג"כ דין מעילה, עכ"פ לענין קושית הגמ' פריך שפיר דכיון דהגזיזה אסור בהנאה דקדשים המה, א"כ איך משכחת לה גיזה שיתחייב ליתן מהנגזז להכהן כיון שאסר בה הנאה לגמרי ומועיל הוא בהקדש, ועל כרחך הא דנקט קרא דלא תגוז הוא דמילתא דפשיטא נקט דגם לגזוז עצמו אסור, וכ"ש שאסור להנות מהנגזז ותדע דהא משני שם שצריך פדיה, וא"כ ל"ק כלל דנימא שהוא ע"י אנשים הרבה או ע"י עכו"ם דמ"מ הגיזה נאסר וזה פשוט וברור.

וראיתי לבעל ס' שי למורא שהקשה בהא דשקלי וטרי וליחלה לפרה ולגזזה, ומ"ט לא נאמר דיגזוז רק שער אחד דהא רק שתי שערות פוסלות וכי נאמר דאסור משום חצי שיעור עיי"ש, ולא זכר דברי רבינו ז"ל דגם בשתי שערות אין לאו ורק משום חצי שיעור אסור וא"כ י"ל דה"נ בשערה אחת דמאי נפק"מ.

פרק ו

הלכה ה

ויראה לי שדין המנחות והעופות והנסכים וכלי שרת כדין הבהמה שכולם קדושת הגוף הן. ולהדיא מוכח כן במעילה י"ט ב', דתנן אין מועל אחר מועל אלא בבהמה וכלי שרת בלבד כיצד וכו' רבי אומר כל דבר שאין לו פדיון יש בו מועל אחר מועל ואמר בגמ' דאיכא בינייהו עצים עיי"ש, ומבואר להדיא דכל דבר שיש עליו קדושת הגוף יש בו מועל אחר מועל וא"כ מה הוסיף רבינו ז"ל, ומכ"ש דהקשה על מ"ש כלי שרת מה שמבואר במשנתנו כן.

ואולי י"ל ע"פ סוגיא דמנחות ק"א א', דלמ"ד שם דטמאין נפדין א"כ י"ל דלא הוי קדושת הגוף כמו בהמה, וגם משמע דעצים וכ"ש משום דלא שכיחא הוא דאינו נפדה ומשמע רק מדרבנן וא"כ ס"ד דאין בו מועל אחר מועל קמ"ל דאין לו פדיון יש בו מועל אחר מועל, וסוגיא דמעילה דאמר איכא בינייהו עצים י"ל דאתיא כמ"ד הכא דאף טמא אינו נפדה, וצ"ע, וגם לא נועיל במש"כ הרמב"ם דעופות דינם כבהמה דהא ודאי לכו"ע הו"ל קדושת הגוף ממש, ושוב מצאתי במל"מ בסוף ה"ד שהעיר בזה.

הלכה ז

נתנו לגזבר וכו' ויראה לי שאין אלו וכו'. עיי"ש בכ"מ.

פרק ז

הלכה ח

ויראה לי שאינו לוקה [המועל בהקדש] **בפחות משוה פרוטה**. והוא תלמוד ערוך בשבועות כ"א ב', דפריך אהא דתנן היכן מצינו באוכל כל שהוא שהוא חייב, והרי הקדש, ומשני הא בעינן שוה פרוטה ואי ס"ד דלוקה על פחות משוה פרוטה לא תירץ מידי, ועי' ג"כ תוס' מכות כ"ב א', ד"ה אלא. ולכאורה יש לחלק בין קדשי מזבח לקדשי בדק הבית דקדשי מזבח הוא לאכילה, וקדשי בדק הבית הוא להנאה, וי"ל דלאכילה נלמד מתרומה בעינן כזית דוקא, וא"כ י"ל דכיון דהוי כזית אע"ג דהוי פחות משוה פרוטה לוקה וא"כ הו"א שפיר דאף בפחות משוה פרוטה לוקה, קמ"ל רבינו ז"ל דבכל מעילה אינו לוקה בפחות משוה פרוטה.

ואולם זה לא מצאתי בשום מקום ולכן נ"ל דאפשר לומר דבלא זה קשה מ"ש מהקדש דחייב משום הנאה דהא חייב אף במידי דלאו בר אכילה משום הנאה, וא"כ י"ל דאף בפחות נמי חייב, אלא די"ל דמאכילת קדשי מזבח פריך דהוא נלמד מלאו דלשון אכילה

כתיב ביה לכל מר כדאית ליה עיי"ש בדברי הרמב"ם והראב"ד פ"א ממעילה וא"כ שפיר פריך בשבועות שם מאכילה לאכילה אבל בהנאה י"ל דאף בפחות משוה פרוטה לוקה דרביה קרא קמ"ל רבינו ז"ל דאינו כן, וצ"ע.

ויש להקשות עוד דבעינן דומיא דתרומה ולקולא הוקש לתרומה אבל בקדשי בדק הבית לא הוקש לתרומה עי' זבחים מ"ה א', ובתוס' שם, ואפשר עוד לפי מה דקיי"ל צירף אכל היום ומחר לזמן מרובה, מדכתיב תמעול מעל ריבה, א"כ י"ל דבכה"ג אם נהנה חצי פרוטה השניה בהתראה אחת אחר שנהנה מהראשונה בלא התראה שפיר הו"א דמתחייב דמ"מ נהנה בשוה פרוטה שלימה ע"ז קמ"ל רבינו ז"ל דמ"מ פטור וא"כ ל"ק דהיכן מצינו אוכל כל שהוא שחייב דהכא הוי ליה שיעור שלם.

ויש להקשות עוד דבלא זה קשה דל"פ מידי מהקדש דודאי י"ל חומרא דקדשים שאני וכריש פ"ב דקדושין וכן בפסחים מ"ד א', ועי' בראש"ש שם פ"ב, ושבועות כ"ו ב', דחולין מקדשים לא ילפינן, אך נראה דזהו לענין מזיד אבל בשוגג מה נפק"מ בין חולין לקדשים ולמה נחמיר בקדשים יותר וא"כ אתי שפיר די"ל למלקות ודאי שאני חולין מקדשים וי"ל דאף דבקדשים לוקה מ"מ בחולין שאני, אבל קושית הגמ' משוגג ולקרבן א"כ פריך שפיר ומכ"ש דרבנן ור' עקיבא דקיימינן אליבייהו ס"ל שם בפסחים ובנזיר ל"ז א', סברא זו דחולין מקדשים לא ילפינן. ובחיבורי גפן אדר"ת על הש"ס בחי' לשבועות שם הארכתי בפלפולים נכונים ואופנים שונים ליישב זה.

[**ואדאתאן** עלה סוגיא זו אמרתי להעיר במה שהקשתי בחבורי סוד יראים בס"ד על ס' יראים להר"א ממיץ בסי' מ"ד, שכתב ציוה הקב"ה והזהיר שלא להנות מכל דבר הנקרא חרם שנאמר לא ידבק בידך מאומה מן החרם וגו', והמקדיש בלשון חרם שאומר הרי חרם, הרי הוא בכלל לא ידבק בידך מאומה וכו' יעו"ש, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא מ"ש הרי מצינו שאוכל כל שהוא והוא לוקה, והרי מצינו מקדיש בלשון חרם, ומהא דלא פריך מאיסור ע"ז עצמה דלוקה בכל שהוא, שי"ל בודאי שאני איסור ע"ז דחמירא טובא, ואין להביא ראיה מזה לכל התורה כולה, אבל לפי מה דפריך מהקדש ולא ס"ל לחלק בין קדשים לחולין קשה טובא מהמקדיש בלשון חרם שלוקה בכל שהוא וצע"ג].